

Russiska Tanja er føroyavinur yviri í Moskva

Hugleiðingar um, tá føroyska pressan, sum var við landsliðnum í Russlandi, hugdi at Moskva saman við gentuni, sum hevur búð í Lamba

*Eftir
Jóannes Hansen*

Í mars mánaði 1991 hevði Tíðindablaðið Sosialurin eitt prát við russisku Tanju Lobanova. Hon er ættað úr litlum býi uttan fyri Moskva, og í eitt skúlaár buði hon í Lamba, meðan hon gekk í studentaskúlan, sum tá var við Gøtugögv.

Tanja var 15 ár, tá hon kom til Føroyar. At hon fór so ung í studentaskúlan, komst av tí, at hon var so mikið framm- arlaga, at avbjóðingin hevði verið ov litil, um hon hevði fylgst við vinum javnaldrum í 9. flokki.

Tanja var í Føroyum skúla- árið 1990-1991. Nú er hon ein 20 ára gomul dama. Hon býr framvegis hjá foreldrunum uttan fyri Moskva, og hon hevur framvegis stóran alk til Føroyar og føroyingar.

Onkur studentaskúla- flokkur, sum hevur verið í Moskva, hevur verið saman við henni, og vit hoyrdu í ein- ari morgunsending í útvarp- inum, eftir at talvlandsliðið var komið aftur frá olympi- aduni, at hon og familjan høvdu sýnt teimum so avbera stór- an blóðsskap.

Beinanvegin, tá føroyska ferðalagið var komið upp á pláss í Moskva hóskvöldið í síðstu viku, royndu vit gjøgnum telefonina at fáa sam- band við Tanju, men tað tókst ómøguligt. Sama skilið var friggjadagin.

Tá hon um kvöldið kom á gistingarhúsið at heilsa uppá, fingur vit frageiðing- ina: Telefonsambandið var slitit til Zhukovski, sum bý- urin eitur, ið liggur 40 kilo- metrar í ein landsynning úr Moskva. Har búgva umleið 100.000 fólk, og millum teirra eru Tanja og foreldur hennara. Pápin hevur leið- andi starv á verksmiðju, ið framleiðir til fløgur, og mammann fæst við granskning og undirvising.

Lesturin

Tanja lesur búskaparfrøði í Moskva. Hon býr heima hjá foreldrunum, og hon ferðast fimm dagar um vikuna til skúlan. Tað tekur henni tveir timar at koma í skúla og líka langa tíð at koma til hús aftur um kvöldið! Hon roknaðir við,

at hon verður liðug við lest- urin um háltvannað ár, um alt gongur, sum tað skal. Og tað ivast vit ikki í, at tað fer at gera, tí tey, sum hava gingið í studentaskúla saman við Tanju, siga at hon hevur stak góð evni at læra, og hon er so ógvuliga nærløgd.

Hon veit ikki rættliga, hvat hon fer at takast við, tá hon verður liðug at lesa, men hjá okkum ber til at mynda sær, at tað verður okkurt í sambandi við økta samhand- ilin við vesturheimin. Tanja tosar eingilskt sum ein inn- fødd, og í sambandi við lesn- aðin lærir hon eisini týskt.

Góð undirgrund men vánaligir bílar

Tíðindamennin avræddu við Tanju, at hon skuldi koma við okkum at siggja eitt sindur av bynum leyg- ardagin, aðrenn vit fóru á stadi- on.

Størsta ynskið var at siggja miðbyin, Reyða torgið og Kreml. Fólkaflothingurin í Moskva gongur fyri tað mesta gjøgnum undirgrund- arjarnbreytirnar, sum eru ikki so litið atøkur teimum í London og Paris.

Nú økst bilatalið, men dygdin á flestu bilunum er lit- ið frægari enn á teimum, russarnir á Skála plaga at fara avstað við. Vit koyrdu nakrar ferðir við einum bili, sum teir sögdu var ein hyr- vognur. Har var hol í durkin- um, so tað ræddi um at halda fyrri nösina og hava vindeyg- að opið, men tú noyddist alla tíðina at vera klárur at lata aft- ur, tá osurin úti frá gjørdist ov nógvur.

Arbeiddu fyrri at halda fri

Tað undraði okkum, at tokini vóru stugvandi full, tí tað var leygarmorgun. Tanja greiddi frá, at tað var litil munur á ferðsluni, uttan mun til, hvat tíð á degnum tað var og uttan mun til, hvar vikudagur tað var. Tað búgva niggju milliónir fólk í og kring Moskva.

Men at ferðslan kanska var serliga stór hendan leyg- armorgunin komst ivaleyst av, at hesin leygardagurin varð roknaður sum vanligur arbeiðsdagur.

Vanliga verður ikki arbeiðt leygardag, men hesin leyg-

ardagurin var eitt undantak, tí í hesi vikuni vóru fleiri fri- dagar. Týsdagurin 9. mai var fridagur, tí tað hátíðarhildu russar saman við utlensk- um gestum, at tað vóru hált- hundrað ár liðin síðani týsk- urin gav seg yvir í Russlandi. Fólk ið ynskti eisini at halda fri 8. mai, og tað gingur mynd- ugleikarnir við til, um leyg- ardagurin framanundan var vanligur arbeiðsdagur.

Hátíðarhaldið

Á ferðini inn í miðbyin skifti vit tok triggjar ella fyra ferðir, og bæði í tokunum og sum vit spákaðu og biðaðu, sást, at hátíðarhald, sum høvdu við kriggið og hált- hundrað ára dagin at gera, vórðu hildin. Krigsveteranar við heiðursmerki í bringuni soust nógvir. Teir mundu koma frá veitsluhaldum, tí teir vóru ikki altíð einsam- allir!

Í sjónvarpinum og bløðun- um sennudagin sást, at Jelt- sin forseti hevði verið til hátíðarhald saman við krigs- veteranum. Fleiri fingur heið- ursmerki. M.a. stóð at lesa um fimm, sum forsetin gav størsta heiðursmerki, sum russar kunnu fáa fyrri at hava tikið lut í krignum. Teir, sum fáa slikt, hava sjálvsagt bring- una fulla av so nógvum øðr- um heiðursmerkjum, aðrenn henda krunan verður sett á, men tað var serligur damur yvir tí, at forsetin skuldi rætta tað allarstørsta.

Jeltsin royndi at festa nál- ina í jakkareversið hjá vete- ranunum, men triggjar ferðir miseydnaðist tað, Jeltsin misti heiðursmerki úr hond- ini, royndi at taka tað uppaft- ur, og endin var, at veteran- urin sjálvur gjørdi tað, sum Jeltsin ætlaði at gera.

Hvussu tað stóð til hjá for- setanum, segði søgan einki

fleiri. Tað gjørdi hann, tá hann var blaðungur. Teir spældu í skógnum, Jeltsin fann eina sprengiløðing, sum teir ikki hildu vera vandamikla. Jeltsin tók hana upp í hondina, hon gekk av, og fleiri fingar vóru burtur.

Lego og Clinton

Í miðbynum var nógv liv í. Kendasta vørhúsið í býnum undir kommunistiska stýrin- um var GUM. Handilslonin er framvegis har, sum hon hevur verið í mong ár, men víðurskiptini eru nógv broytt. Nú eru tað vestureurope- iskar handilsfyrstúkur, sum hava leigað seg inn í bygn- ingin. M.a. sá vit, at danska fyrstúkan Lego var í einum parti av niðasta hædd. Lego er eins nógv avhildið í Russ- landi, og tað hevur verið og er nógv aðrastaðni í heimin- um.

Tá vit skuldu ganga inn á Reyða torgið bar ikki til at koma inn, har vit fyrst royndu. Økið var avbyrgt, og vaktirnar bóðu okkum royna eina aðra inngongd.

Tá vit trinu inn á plássid sást, at stákanin var ófór.

Hon var í sambandi við, at heiðursgestirnir úr Russ- landi og utlendsku gestirnir, m. a. amerikanski forsetin Bill Clinton og bretski for- setisráðharrin John Major, skuldu koma hagar, tá al- menna minningarhaldið um 50 ára dagin fyrri at kriggið var liðugt, skuldi vera har tysdagin í hesi vikuni.

Pallar vórðu settir upp, og kring torgið hingu nakrar ógvuliga stórar plakatar. Evn- ið var heimsbardagin og teir sameindu. Tanja umsetti tekstirnar, og har stóð m.a. mynd av russiskari kvinnu við tekstinum, at Russlands móðir takkar øllum teimum, sum stríddust móti fíggingd- anum.

Lenin

Ahugavert og tankavekj- andi var bráðliga at standa og hyggja at, har sovjetisku topparnir í sinari stóru til- slagdu at standa og veitra til sínar undirsáttar, tá hernað- arskrugungurnar vóru 1. mai, ella har vit í áttatiárun- um ferð eftir ferð sá teir standa og syrgja ein av odda- monnunum, sum hevði lagt

Tíðindamenninir Magni Arge, Jóannes Hansen og Jógvan Arge framan fyri Kreml. Mitt millum teirra stendur russiska Tanja Lobanova, ið gekk á stu- dentaskúlanum við Gøtu- gögvu veturin 1990-91

Mynd: Tamas Hanus Dam